

Posudek na bakalářskou práci Aleše Sedlmeiera
„Působení Okresního akčního výboru Národní fronty v Brandýse nad Labem
po 21. únoru 1948“ (UK – FF Praha 2011, 73 s.)

Předkládaná práce má nespornou výhodu ve výběru tématu – problematika akčních výborů přes nemalý nárůst odborné literatury věnované vývoji Československa po druhé světové válce a zejména únorovému převratu je v podstatě opomíjena. Jedná se přitom o významnou komponentu mechanismu mocenského zvratu, jejímž prostřednictvím byla v čase politické změny podlomena (ne-li zlomena) akceschopnost nejen opozice, ale i „nesouhlasících“. Zrod akčních výborů a jejich působení v prvních měsících upevňující se totalitní moci je vhodně demonstrován na regionální úrovni, která umožňuje lépe prokreslit jednání, chování a cíle jednotlivých aktérů.

Práce se opírá zejména o výsledky historiografického bádání posledních dvaceti let, založena je však na vlastním archivním výzkumu. A. Sedlmeierovi patří prvenství ve zpracování písemností Okresního akčního výboru Národní fronty v Brandýse n. L. Aby mohl analyzovat jeho vznik a působení, prošel i relevantní písemnosti fondu Národní fronta-ústřední výbor (NA Praha) a pozornost věnoval i dalším typům pramenů. Jeho bakalářská práce je tedy svým způsobem průkopnickou pramennou studií.

Uvážlivý přístup k uchopení tématu je čitelný ve struktuře práce – ta je promyšlená, logická. Vyplývá ostatně z otázek, které si A. Sedlmeier vytkl úvodem. Vztahují se jak k procesu ustavení akčního výboru a jeho konkrétním zásahům do veřejného života města a okresu, tak k aktérům na různých polích vymezeného veřejného prostoru. Lze předeslat, že první okruh otázek lze označit za kompetentní analytickou sondu, která na základě důkladné znalosti pramenného materiálu objasňuje proces změn v regionu i jeho ovlivňování či řízení centrem. Druhý okruh otázek vztahující se k aktérům na té či oné straně a hledající odpovědi na motivy jejich jednání je méně vyvážený, což je nesporně dáno zejména absencí přiměřené pramenné základny.

Práce je uvedena stručným nástinem naznačujícím na základě vybraných historických zpracování obecný rámec únorového převratu v Československu, bipolarizaci Evropy a mocenský vzestup KSČ. Následně obdobným způsobem pojednává o vzniku, funkci a struktuře akčních výborů. Na šestnácti stranách si autor vytvořil předpolí k vytčenému tématu, tj. pojednání o zrodu a působení akčního výboru na mikroúrovni reprezentované městem a okresem Brandýs n.L.

V pojednání o ustavení akčního výboru v Brandýse n.L. je stěžejní pozornost zaměřena především na aktéry. Pohříchu až na výjimky jsou jejich charakteristiky poměrně skromné vzhledem omezené výpovědní hodnotě dostupných personálií. Přesto se autor pokusil pojmenovat a charakterizovat motivy jejich jednání. Nenechal se strhnout „černobílým“ viděním a, pokud mu to prameny dovolily, vymezil jejich širší spektrum.

Vlastní těžiště bakalářské práce A. Sedlmeiera spočívá v obsažné kapitole páté (polovina z celkového počtu stran). Obeznalet, se znalostí místních poměrů, se v ní věnuje problematice tzv. očisty veřejného života na úrovni národních výborů a politických stran, zvláštní pozornost věnuje Sokolu a obecně regionálním elitám. Je třeba vyzdvihnout, že A. Sedlmeier svůj výklad neomezil krátkým časem politické změny, ale kvalifikovaně se vyslovil k důsledkům procesů nastartovaných činností akčních výborů (např. reorganizace národních výborů v r. 1950). Prokázal tak smysl pro kontinuální vnímání historického procesu. Vcelku plasticky se mu podařilo zachytit dobovou atmosféru, v níž či po jejímž tlakem jednotliví aktéři jednali, i jejich motivy (přesvědčení, konjunkturalismus, váhavost, obavy, odpor). Oprávněně se věnoval volbám v roce 1948, v nichž tzv. očista prováděná akčními výbory významně napomohla k výsledku legitimizujícímu únorový převrat. Schopnost A. Sedlmeiera analyzovat probíhající procesy je v jeho textu zřejmá (viz např. část „církve a akční výbory“ či pozvolná změna role akčních výborů – viz pojednání o jejich činnosti v hospodářství, resp. vlastní závěr).

Bakalářská práce A. Sedlmeiera je koncepčně sevřená, rozšiřuje stávající poznání, je psaná sdělně a čtivě. Je třeba ocenit smysl autora pro začlenění regionální problematiky do širších souvislostí. Vyzdvihnout je na místě i práci a pramenným materiálem, mnohdy torzovitým, zejména pak jeho úsilí o formulaci vlastních soudů. Předkládaná práce sice není prosta určitých nepřesností a jistě by jí prospěla důslednější jazyková redakce, nicméně svou formou i obsahem je dle mého názoru nadstandardní. Vzhledem uvedeným důvodům ji proto plně doporučuji k obhajobě.

Návrh hodnocení: výborně

V Praze dne 10. června 2011

Prof. PhDr. Drahomír Jančík, CSc.